

Demokrat Parti İktidarında Sportif Faaliyetler ve Tesislerin Yerele Yansımaları: Konya Örneği

Özgür Bağcı* - Erol Yüksel**

Giriş

İstiklal Savaşı'ndan sonra yeni Türk devleti kurulurken, spor konusu üzerinde önemle durulmuştur¹. Bu bağlamda ülkenin çok sporlu ilk resmî örgütü Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı adıyla 22 Mayıs 1922 tarihinde resmen kurulmuştur. Cemiyetin kuruluşundan kısa bir süre sonra futbol, güreş ve atletizm federasyonlarının kuruluş süreçleri tamamlanmıştır².

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı 1936 yılında yerini Türk Spor Kurumuna bırakmıştır. *Hepimiz birimiz ve birimiz hepimiz için* parolasıyla kurulan Türk Spor Kurumu, ülkede sporun millî ve bilimsel esaslara göre yayılması ve yükselmesi için çalışacaktır³. Türk Spor Kurumu ilk kongresinde oy birliği ile aldığı kararla Cumhuriyet Halk Partisi çatısı altına girmiştir⁴. Ancak Türk Spor Kurumunun

* Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Konya/TÜRKİYE, ozgurbgc@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0086-707X> DOI: 10.37879/978-975-17-6294-8.2025.1493

** Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Karaman/TÜRKİYE, erolyuksel@kmu.edu.tr <https://orcid.org/0000-0003-3029-2342>
DOI: 10.37879/978-975-17-6294-8.2025.1493

1 Cem Atabeyoğlu, “Cumhuriyet Döneminde Spor Politikası”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi (CDTA)*, C 8, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s. 2192.

2 1923'te ittifaka bağlı 14 kulüpte 827 sporcu, 1933'te ise 230 kulüpte 10.450 sporcu kayıtlıydı. Fevzi Çakmak, “Türk İdman Cemiyetleri (Türk Spor Kurumu)”, *Atatürk Ansiklopedisi*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/turk-idman-cemiyetleri-turk-spor-kurumu/>, son erişim tarihi: 21.01.2024.

3 Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 490.1.0.0/1108.45.1., 05.05.1936; 29 Ekim 1936 tarihinde tüm ülkede sporcular, il ve ilçe merkezlerinde düzenlenen büyük törenlerle Cumhuriyet Halk Partisine girdiler. Atabeyoğlu, agm., s. 2192; Türk Spor Kurumunun muhasebe işleriyle ilgili hazırlanan bir teftiş raporunda kurumun selefi Türk İdman Cemiyetleri İttifakına göre spor işlerini daha ciddiyetle ele aldığı belirtilmiştir. BCA, 30.10.0.0/145.36.22., 03.02.1938.

4 BCA, 490.1.0.0/3.13.16., 22.08.1936; Türk Spor Kurumu ile hükümetlerin bütçeden spora ayırdıkları pay artarken sporcu ile spor bölgelerinin sayısı da yükseldi 1935 yılında

hata ve başarısızlıklarının partiyi yıpratması nedeniyle ülke sporunun devlet eliyle yönetilmesine karar verilmiştir⁵. Bu doğrultuda spor işlerini esaslı bir şekilde düzenlemek ve spor teşkilatının yapısını değiştirmek üzere 29 Haziran 1938'de 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu kanunla birlikte spor alanındaki faaliyetleri yürütmek üzere Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Türk Spor Kurumunun bütün varlıkları, hukuki yetkileri ve görevleri de Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. Başbakanlığa bağlı olan bu kurumla birlikte devletin kontrolünün arttığı, kişi ve kulüplerin yetkilerinin sınırlandırıldığı bir yapı ortaya çıkmıştır⁶.

Demokrat Parti döneminde sporla ilgili işlere verilen önem ve değer artarak devam etti. Çünkü Başbakan Adnan Menderes hem eski bir sporcu hem de bir spor adamıydı. Uzun yıllar Türk Spor Kurumunda görev alan Menderes, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Merkez Danışma Kurulu üyeliğinde de bulundu. Dolayısıyla 10 yıllık Demokrat Parti iktidarında Türk sporu, devletten büyük yardımlar gördü. Türk futbolunda profesyonelliğin kabulü ve Spor Toto Teşkilatının kurulması 1950'li yıllarda Türk sporu için oldukça önemli gelişmelerdi. Zira Spor Toto gelirlerinin ülkede spor tesislerinin kurulmasına yönelik katkıları, ayrı bir önem ve değer taşıdı⁷.

Cumhuriyet Dönemi'nde spor tesisleri de üzerinde önemle durulan bir husustu. Bu anlayışla Cumhuriyet'in on beşinci yılında 21 vilayet merkezinde teknik gerekliliklere uygun stadyum ve sahalar faaliyete geçirildi. Bunun yanında atış poligonu, atletizm tesisleri ve yüzme havuzu yapım çalışmalarına hız verildi. Faaliyete geçen spor tesisleri içinde ilk akla gelen Ankara 19 Mayıs Stadyumu idi. Yapımına 1934 yılında başlanan stadyumun açılışı 15 Aralık 1936 tarihinde gerçekleşti⁸.

15.582 olan lisanslı sporcu sayısı 1938 yılında 27.631 lisanslı sporcu ile yaklaşık iki katına çıkarıldı. 1925 yılında 13 olan spor muntika sayısı ise 1938 yılına gelindiğinde 63'e yükseldi. Çakmak, agm.

5 BCA, 490.1.0.0/145.36.20., 04.01.1937.

6 Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, 29 Mayıs 1942 tarihinde 4235 sayılı Kanun ile Maarif Vekâletine, 6 Mayıs 1960 tarihinde çıkarılan 7474 sayılı Kanun ile tekrar Başbakanlığa bağlanmıştır. Nedim Sarıgül, "Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü", *Atatürk Ansiklopedisi*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/beden-terbiyesi-genel-mudurlugu/>, son erişim tarihi: 21.01.2024.

7 Atabeyoğlu, agm., s. 2194-2195.

8 Prestij sembolü olan stadyum projesi içinde futbol ve atletizm müsabakalarının düzenlendiği asıl müsabaka yeri yanında, ikinci derece müsabaka yeri, hokey alanı, yüzme havuzu, tenis kortları ve kulüp binası, halk bayram meydanı, hava ve güneş banyo yeri, atletizm sahası ve jimnastik salonu yer alıyordu. Çakmak, agm.; Stadyumun açılışı için düzenlenen turnuvaya Fenerbahçe, Galatasaray, Ankaragücü ve Altınordu futbol takımları katılmıştır. Turnuva Fenerbahçe'nin şampiyonluğu ile sona ermiştir.

Türkiye’de futbol, güreş ve atletizm federasyonları yenileriyle birlikte 1938 yılında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğüne bağlandı⁹. 1950’li yıllarda ülkede avcılık, atletizm, basketbol, binicilik, bisiklet, boks, dağcılık ve kayakçılık, eskrim, futbol, güreş, hentbol, izcilik ve beden eğitimi, kürek, pingpong, tenis, voleybol, yelken ve yüzme federasyonları bulunmaktaydı¹⁰.

Cumhuriyet’le birlikte Türkiye’de spor alanında gerçekleştirilen atılım hamlelerinin yansıması Konya ilinde de görüldü. Bu bağlamda ülkenin tek veledromlu stadının temeli atıldı, spor kulüpleri kuruldu ve sporcu sayılarında artış yaşandı. Demokrat Parti iktidarında bu atılımlar artarak devam etti, ulusal spor organizasyonlarının yanında yerel ve bölgesel turnuvalar da düzenlendi.

Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığı 1950’li yıllarda sportif faaliyetler ve organizasyonlarda önemli başarılar sergiledi. Bu durum Konya’da spor organizasyonlarının artmasında etkili oldu¹¹. Gazeteci Celâleddin Kışmır, önceden ölü şehir olarak adlandırılan Konya’nın son dönemlerde sportif faaliyetlerin yapıldığı önemli bir merkez hâline geldiğini yazarak 1950’li yıllarda şehrin spor alanındaki gelişimini gözler önüne serdi¹². Demokrat Parti iktidarında sportif alanda gerçekleştirilen yatırımlar sonucunda Konya, Anadolu’nun önemli spor merkezlerinden biri olma idealini taşıdı. Bunda inşa edilen spor tesislerinin varlığı ile sportif faaliyetlere gösterilen ilginin katkısı büyük oldu¹³.

Fenerbahçe’ye 500, Gençlerbirliği’ne 400, Galatasaray ve Altınordu kulüplerine ise 300'er TL ödül verilmiştir. *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1936.

9 Kurthan Fişek, “Türkiye’de Spor”, *CDTA*, C 8, s. 2182.

10 1952 yılında 882 olan tescil edilmiş kulüp sayısı 1960’ta 1.630’a yükselmiştir. 1956 yılında 10.298 olan faal sporcu sayısı ise 1960’ta 21.416 olarak tespit edilmiştir. *1959 İstatistik Yıllığı*, Yayın No. 380, İstatistik Genel Müdürlüğü (İGM), Ankara 1961, s. 182-184; *1963 Türkiye İstatistik Yıllığı*, No. 490, Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), s. 175.

11 *Yeni Konya*, 2 Mart 1957.

12 Celâleddin Kışmır, “Unuttuğumuz Nokta”, *Yeni Meram*, 21 Nisan 1952, s. 2.

13 Cezmi Başar, “Konya ve Spor”, *Yeni Meram*, 7 Haziran 1955, s. 2; Osman Asöcal, “Konya’da Spor”, *Yeni Meram*, 2 Ekim 1955, s. 1; Feyzi Halıcı, “Panaroma”, *Yeni Konya*, 3 Mart 1957, s. 2.

1. Demokrat Parti İktidarında Konya'da Sportif Faaliyetler

Konya'da Cumhuriyet Dönemi'nden önce sportif faaliyetler neredeyse yok gibidir. Okullar ve mahalleler arası yapılan futbol maçları dışında herhangi bir faaliyet olmamıştır. Ancak bu durum Cumhuriyet'le birlikte değişmeye başlamıştır¹⁴. Konya 1924 yılında Dede Bahçesi'nde açılan iki kort ile tenis sporuyla tanışmıştır. Aynı zamanda basketbol, voleybol, hentbol ve bisiklet sporunun da gelişme gösterdiği Konya'da ilk amatör müsabakalar Çamlıbahçe'de yaklaşık 1 kilometrelik düz parkur yarışları şeklinde düzenlenmiştir¹⁵. Ancak 1936 yılı parti teftiş raporuna göre genç nüfusuna rağmen Konya'da spor faaliyetlerinin yetersizliğinden şikâyet edilmiştir. Çünkü parti il yönetimi bu konuyla ilgilenmemiş, spordan anlayan kişiler partide görev almamış ve spor alanları ihtiyacı karşılamaktan uzak kalmıştır¹⁶.

Tek Parti Dönemi'nde sportif faaliyetler halkevleri vasıtasıyla yapılmıştır. Bu nedenle Ankara, halkevlerine hem isteklerini sormuş hem de malzeme yardımıyla bulunmuştur. Örneğin 1941 yılında kayak sporuna başlamak isteyen Konya Halkevi, 20 adet kayak takımı istemiştir. 1946 yılında Akşehir halkevine 20 adet şort, 20 adet spor atleti, 12 adet lastik ayakkabı, 10 adet eşofman, 4 adet sağlık topu, 3 adet hentbol topu, 2 adet voleybol topu, 2 adet basketbol topu ve 1 adet voleybol ağı gönderilmiştir¹⁷.

Cumhuriyet'in erken döneminde spor alanında ekonomik sıkıntılar da kendisini hissettirmiştir. Nitekim 1937 yılında CHP Konya İl Teşkilatı tarafından spor kulüplerine ayrılan toplam ödenek 1.545 TL'dir. Bu ödenek Konya Gençlerbirliği, Konya İdman Yurdu, Konya Selçukspor, Akşehir, Karaman, Ilgın, Ermenek, Kadınhanı, Cihanbeyli ve Çumra spor kulüpleri arasında pay edilmiştir. Çumra Halkevinin 1945 yılı bütçesi 1.730 TL olup bunun sadece 50 TL'si spor kolu bünyesine ayrılmıştır¹⁸.

14 *Konya İl Yıllığı 1967*, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara s. 308.

15 Hülya Atasoy, "Spor Tarihine Katkı: Bisiklet Sporuna ve Konya'ya Etkileri", *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 27, 2022, s. 67, <https://www.tarihinpesinde.com/dergimiz/sayi27/04.pdf>, son erişim tarihi: 21.01.2024.

16 Büyük bir il olan Konya'da 1936 yılı itibarıyla Karapınar, Hadım, Beyşehir, Seydişehir, Bozkır, Ereğli, Çumra ilçelerinde spor teşkilatı bulunmamaktadır. BCA, 490.1.0.0/1116.73.1., 1936.

17 BCA, 490.1.0.0/1124.102.1., 02.12.1941, 20.08.1946, 03.11.1946.

18 BCA, 490.1.0.0/1124.102.1., 15.04.1937, 23.07.1945.

Konya’da 1950’li yıllarda özellikle futbol, güreş ve bisiklet sporunda gelişmeler yaşanmıştır. Bu dallarda yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde sportif faaliyetler ile organizasyonlar tertip edilmiştir. Fakat ülkenin pek çok yerinde olduğu gibi Konya’da da spor denilince ilk akla gelen ve tribünleri dolduran futbol olmuştur¹⁹.

1. 1. Futbol

Futbol, sporun geniş kitleler tarafından sevilip benimsenmesinde oldukça önemli bir role sahiptir. Zira Türkiye’nin de aralarında olduğu birçok ülkede sporun tarihi, bir bakıma futbolun tarihidir²⁰. Türk İdman Cemiyetleri İttifakının kurulmasının ardından Yusuf Ziya Öniş başkanlığında Türkiye Futbol Federasyonu 1923 yılında Şehzadebaşı’ndaki Letafet Apartmanı’nda yapılan toplantıda kurulmuştur. Ardından Uluslararası Futbol Federasyonu’nuna başvurulmuş ve Türkiye 21 Mayıs 1923 tarihinde FIFA’nın 26. üyesi olmuştur²¹.

Cumhuriyet ilan edildiğinde ülkede çeyrek yüzyılını dolduran Türk futbolu, gerçek kimliğini Türkiye Cumhuriyeti’nde bulabilmiştir. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nın çabaları ve girişimleriyle futbol, ülke genelinde yayılmıştır. Başta Ankara ve İzmir olmak üzere yurdun çeşitli yerlerinde 1923 yılından itibaren resmi futbol lig maçlarının başlaması, Türk futboluna hareket getirmiştir. Demokrat Parti iktidarında Türkiye Futbol Federasyonu tarafından alınan kararla Türk futbolunda profesyonellik kabul edilmiştir. Türk futbolunda profesyonelliği ilk benimseyen İstanbul kulüplerini Ankara ve İzmir kulüpleri takip etmiştir. Bu kulüpler profesyonel futbol şubeleri açmış ve profesyonel futbolculardan oluşan takımlar kurmuştur. 1950’li yıllar Türk futbolunun yurt dışında en başarılı dönemlerinden biri olmuştur. Çünkü kulüp takımları güçlü oyuncularla kurulmaya başlanmıştır²². Bu dönemin en önemli spor olayı Türkiye’nin İsviçre’de düzenlenen 1954 Dünya Kupası finallerine katılmasıdır²³.

19 1930’lu yıllarda futbol maçları gerek saha içinde gerekse tribünlerde yaşanan kavgalar nedeniyle sık sık yarıda kesilmiştir. 1950’li yılların başlarında da devam eden bu durum ülkedeki spor kültürünü göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Kışmır, “Futbol”, *Yeni Konya*, 14 Aralık 1950, s. 2; Önal Vasıf Öztaş, “Sporumuz”, *Yeni Konya*, 2 Eylül 1956, s. 2.

20 Fişek, agm., s. 2177.

21 <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=294>, son erişim tarihi: 20.02.2024.

22 Atabeyoğlu, “Futbol”, *CDTA*, C 8, s. 2198-2207.

23 Aslında Türk Milli Takımı, 1950 yılında, tarihinde ilk defa Dünya Kupası finallerinde mücadele etme hakkını kazandı. Fakat ülkenin olumsuz ekonomik koşulları nedeniyle

Konya'da Cumhuriyet'in ilk yıllarında futbol kulüpleri çalışmalarını Çamlıbahçe'de arsa niteliğindeki toprak sahada yapıyordu. Ancak arsa sahipleri tarafından futbol oynanmasına izin verilmediği için maçlar Ordu Pazarı karşısında yapılmaya başlandı. Buradan da yol geçince saha, Musalla Mezarlığı'ndaki doğal çim alanına taşındı²⁴. 1932 yılında Çiftemerdiven Mahallesi Hastane Caddesi'ndeki 12.000 metrekairelik alan futbol sahası olarak kullanılmaya başlandı. Bu saha Jandarma Genel Komutanlığına ait olduğu için CHP İl Teşkilatı alternatif alanları da değerlendirmek istedi. Başbakan İsmet İnönü'nün yardımlarıyla Zindankale denilen muhitte toprak tesviyesi yapılan uygun bir yer olsa da bu geniş alanın henüz bir planı mevcut değildi. Meram yolu üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi'ne ait etrafı taş duvarla çevrili geniş bir arazi daha vardı. Ancak burası da şehre uzak olduğu için tercih edilmedi²⁵. Demokrat Parti iktidarında ise futbol faaliyetleri günümüzde Millet Bahçesi'ne dönüştürülen Kültür Park Sitesi'ndeki 19 Mayıs Stadyumu'nda yapıldı.

Konya'da 1936 yılında dört tane spor kulübü bulunuyordu. Bunlardan Gençlerbirliği, İdman Yurdu ve Selçukspor federasyona bağlı iken Uralspor bağlı değildi. İdman Yurdu'na Halkevinin alt katında büyük bir salon ve ayrıca odalar tahsis edilmişti. Kulübün başkanı Cumhuriyet Halk Partisi İl Yönetim Kurulu Sekreteri Lütfi Bey'di. İdman Yurdu Konya'daki diğer spor kulüplerinden daha iyi durumda olup farklı spor dalları üzerinde faaliyet gösteriyordu. Gençlerbirliği ve Selçukspor'a parti tarafından sağlanan binanın durumu iyi değildi. Bu nedenle her iki kulüp de İdman Yurdu'nun mevcut durumundan şikâyetçiydi²⁶.

1950'li yılların başında Konya'da spor dalları arasında, yetersiz de olsa sadece futbol amatör düzeyde gelişme gösterebilmişti. Ekonomik yönden zayıf olan spor kulüplerinin altyapıları istenen seviyede gelişmiyordu. Bu durum Konya'da sportif başarıların kazanılmasının önünde büyük bir engeldi²⁷. Spor kulüplerinin ekonomik gelişme kaydedememesi sporcu yetiştirme konusunda sorunlar yaşanmasına neden oluyordu. Gazeteci Yıldırım'a göre

Brezilya'ya gidemediği için finallere katılamadı. <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=295>, son erişim tarihi: 20.02.2024.

24 Nail Bülbül, "Geçmişten Günümüze Konya'da Futbol", *Konya Kitabı XI*, Damla Ofset, Konya 2008, s. 264-265.

25 BCA, 490.1.0.0/1114.66., 14.05.1936.

26 BCA, 490.1.0.0/1116.73.1., 1936.

27 Kışmır, "Veledrom Açılırken", *Yeni Konya*, 28 Haziran 1950, s. 2.

bu durumun sebebi kulüplerin zayıflamasına neden olan Beden Terbiyesi Kanunu'ydu. Çünkü devlet, kulüplere gereğinden fazla müdahale ediyordu²⁸.

1950'li yıllarda elde ettikleri başarılarla Gençlerbirliği, İdman Yurdu ve Karagücü şehrin öne çıkan futbol kulüpleri oldu. 1922 yılında kurulan Gençlerbirliği, Konya'nın en eski spor kulübüydü ve siyah-beyaz renklere sahipti. 1965'te profesyonelliği kabul ederek Konyaspor adını alan kulüp ikinci ligde mücadele etmeye başladı. Gençlerbirliği 1938-1939 ile 1948-1949 sezonları arasında 11 kez şampiyon olarak rekor kırdı. 1923 yılında kurulan ve yeşil-beyaz renklere sahip olan İdman Yurdu'nun başkanı Hilmi Kürkçü idi. 1932'de Türkiye futbol ikinciliğini kazanarak adından söz ettiren İdman Yurdu, 1981'de Konyaspor'a katıldı²⁹. 1949 yılında Balıkesir'de kurulan Karagücü, kırmızı-beyaz renklere sahipti³⁰. Demokrat Parti iktidarında ise Yolspor, İstasyon Birlikspor, Şekerspor, Kültürspor ve Et Balıkspor gibi yeni kulüpler kuruldu³¹.

İki ezeli rakip olan Gençlerbirliği ile İdman Yurdu arasında oynanan müsabakalar her zaman ilgi görmüştür. Hatta basında maçın sonucuyula ile ilgili anketler düzenlenmiştir. Bu mücadelede İdman Yurdu taraftarlarının “Şampiyonaya talibiz. İki-sıfır galibiz.” sloganına karşın Gençlerbirliği taraftarları “Siyah-beyaz renktir içimizdeki sevgi. Kara kartallar şahlanınca bulunmaz dengi.” sloganını kullanmıştır³². Gazeteci Feyzi Halıcı, İdman Yurdu-Gençlerbirliği rekabetini “Konya’da nesilleri heyecanlandıran tatlı bir rekabet.” olarak görmüştür³³.

28 Bedri Yıldırım, “Spor Davamız ve Kulüpler”, *Yeni Konya*, 19 Ağustos 1951, s. 2-3.

29 Kulübün kurucuları şu isimlerden oluşmuştur: Saffet Gürol, Rafet Çağlar, Celâl Vaner, Necati Kaşıkçı, Necati Silay, Cemal Sürmeli, Hasan Güngör. *Konya İl Yıllığı 1967*, s. 309; Bülbül, agm., s. 263.

30 Kenan Sevinç, “Lik Maçlarında Takımlarımız”, *Yeni Meram*, 10 Ekim 1955, s. 3.

31 Şekerspor, Konya Şeker Fabrikası bünyesinde 1955'te kurulmuştur. *Yeni Meram*, 30 Mart 1955; Et Balık Spor, Konya Kombinası bünyesinde 1956'da kurulmuştur. *Yeni Konya*, 19 Mart 1956; Bülbül, agm., s. 263.

32 Sevinç, agm., s. 3; Öz *Demokrat Konya*, 17 Ekim 1959.

33 Halıcı, “İdman Yurdu-G. Birliği Dostluğu”, *Yeni Konya*, 16 Kasım 1957, s. 2.

1.1.1. Yerel Lig ve Turnuvalar

Demokrat Parti iktidarında Konya’da kulüpler arasında futbol ligi düzenlenmiş; turnuvalar, dostluk, hazırlık ve yardım amaçlı karşılaşmalar yapılmıştır. Futbol ligi şampiyonluğuna ulaşan kulüp, Türkiye amatör grup birinciliklerinde Konya’yı temsil etmiştir. İki devre hâlinde yapılan yerel futbol liginde 2 puanlı sistem uygulanmıştır. 1953-1954 sezonunun ikinci yarısında takımlar puan durumlarına göre A ve B gruplarına ayrılmıştır. 1954-1955 sezonundan itibaren 2 kümeden oluşan ligde A grubunu birinci bitiren futbol kulübü Konya’yı temsilen Türkiye amatör grup birinciliklerine katılmıştır. B grubunu lider bitiren takım ise A grubuna yükselmiştir. Demokrat Parti döneminde yerel ligde oynayan takımlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Sezon	Ligde Yer Alan Kulüpler	Şampiyon Takım
1950-1951 ³⁴	Ereğlispor, Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Karagücü, Sarayönü Gençler, Selçukspor, Stadspor, Sümerspor.	İdman Yurdu ³⁵
1951-1952 ³⁶	Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Karagücü, Meramspor, Selçukspor, Stadspor.	İdman Yurdu ³⁷
1952-1953 ³⁸	Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Karagücü, Konyaspor, Selçukspor, Stadspor, Sümerspor.	Ereğli Sümerspor ³⁹

³⁴ *Yeni Konya*, 16 Eylül 1950; *Yeni Konya*, 2 Ekim 1950; Sezonda Ereğlispor ile Gençlerbirliği ligden çekilmiştir. Hayri Ergene, “İdman Yurdu A ve B Takımları Şampiyon”, *Yeni Konya*, 13 Şubat 1951, s. 1-3.

³⁵ 1950-1951 sezonunu lider bitiren İdman Yurdu, namağlup olarak üst üste ikinci kez şampiyon olmuştur. *Yeni Konya*, 13 Şubat 1951; *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1951.

³⁶ *Yeni Meram*, 22 Eylül 1951; *Yeni Meram*, 27 Eylül 1951; 1951-1952 sezonunda ezeli rakipler İdman Yurdu ile Gençlerbirliği mücadelesi Ankara bölgesi milli hakemlerinden Refik Güven tarafından yönetilmiştir. Ancak mücadele 1-1 devam ederken Gençlerbirliği’nden bir oyuncunun hakeme itiraz ederek dışarı çıkmaması üzerine bitime 16 dakika kala maç tatil edilmiş ve mücadele yarıda kalmıştır. *Yeni Meram*, 4 Şubat 1952.

³⁷ *Yeni Meram*, 21 Nisan 1952.

³⁸ *Yeni Meram*, 20 Ocak 1953; *Yeni Meram*, 16 Şubat 1953.

³⁹ *Yeni Meram*, 8 Mayıs 1953; *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1953; Lig, Karagücü’nün şampiyonluğu ile sona erdi. Ancak Sümerspor itiraz ettiğinden şampiyon takım belirlenemedi. Federasyon tarafından Ereğli Sümerspor, Konya lig şampiyonu olarak ilan edildi. *Yeni Meram*, 8 Mayıs 1953; *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1953.

1953-1954 ⁴⁰	Akşehir Karagücü, Gençlerbirliği, İdman Yurdu, İstasyon Birlik, Karagücü, Konyaspor, Selçukspor, Stadspor, Sümerspor, Yolspor.	Karagücü ⁴¹
1954-1955 ⁴²	Birinci küme: Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Karagücü, Stadspor, Sümerspor, Yolspor. İkinci küme: İstasyon Birlik, Konyaspor, Sarayönüspor, Selçukspor.	Karagücü ⁴³
1955-1956 ⁴⁴	Birinci küme: Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Karagücü, Selçukspor, Sümerspor, Yolspor. İkinci küme: Stadspor, Şekerspor, İstasyon Birlik, Konyaspor, Sarayönüspor.	Yolspor ⁴⁵
1956-1957 ⁴⁶	Birinci küme: Gençlerbirliği, İdman Yurdu, İstasyonspor, Karagücü, Selçukspor, Stadspor, Sümerspor, Şekerspor, Yolspor. İkinci küme: Barajspor, Et Balıkspor, Ilgın Gençlerbirliği, Konyaspor, Sarayönüspor, Zaferspor.	Karagücü ⁴⁷

40 M. Şevket Evin, “Lig Maçlarına Başlanırken”, *Yeni Meram*, 8 Kasım 1953, s. 2; A grubunu Akşehir Karagücü, Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Karagücü, Sümerspor ve Yolspor oluştururken B grubunda İstasyon Birlikspor, Konyaspor, Selçukspor ve Stadspor yer almıştır. *Yeni Meram*, 31 Mart 1954; *Yeni Meram*, 4 Nisan 1954.

41 *Yeni Meram*, 27 Mart 1954; *Yeni Meram*, 20 Nisan 1954.

42 İhsan Dönder, “Lig Maçlarının Birinci Devresi Biterken”, *Yeni Konya*, 18 Kasım 1954, s. 2.

43 *Yeni Meram*, 26 Şubat 1955; 1954-1955 Konya lig şampiyonu Karagücü, Balıkesir Karagücü’nü 4-1 yenerek İkinci Ordu şampiyonu da olmuştur. *Yeni Meram*, 25 Nisan 1955; *Yeni Meram*, 27 Mayıs 1955.

44 *Yeni Meram*, 21 Ağustos 1955; *Yeni Meram*, 15 Eylül 1955.

45 *Yeni Konya*, 4 Mayıs 1956; *Yeni Konya*, 6 Mayıs 1956.

46 *Yeni Meram*, 23 Ağustos, 1956; *Yeni Konya*, 7 Eylül 1956; Türkiye Futbol Federasyonu 1956-1957 sezonunun ilk haftasında Konya liginin tehir etmiştir. Bu duruma gerekçe olarak birinci kümenin 9 takımla değil 8 ya da 10 takımla temsil edilmesini göstermiştir. Dolayısıyla Konya kamuoyunda bu konuyla ilgili tartışmalar yaşanmıştır. Kayhan Öz Karakoç, “Ligler Başlarken”, *Yeni Konya*, 14 Eylül 1956, s. 2.

47 *Yeni Konya*, 30 Mart 1957; *Yeni Konya*, 1 Nisan 1957; *Yeni Meram*, 2 Nisan 1957; *Yeni Meram*, 12 Nisan 1957; 1956-1957 sezonu şampiyonluk yarışında son haftaya girilirken hem Karagücü hem de Gençlerbirliği 26 puan topladı. Lig şampiyonunu belirleyecek son hafta maçlarında Karagücü, İdman Yurdu karşılaşmasını Ankara bölgesinden bir hakem yönetti. Maç Karagücü’nün 2-0 üstünlüğüyle sona erdi. Şampiyonu belirleyecek diğer mücadelede ise namağlup Gençlerbirliği, Stadspor önünde 6-0 öndeyken Stadspor’un 8 oyuncusunun sahayı terk etmesi üzerine karşılaşma yarıda kaldı. Dolayısıyla lig bittiği hâlde şampiyon, şike şaibeleri nedeniyle belirlenemedi. Konya lig tertip heyeti

1957-1958 ⁴⁸	Birinci küme: Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Karagücü, Stadspor, Sümerspor, Şekerspor, Yolspor, Zaferspor. İkinci küme: Barajspor, Et Balıkspor, İstasyonspor, Konyaspor, Sarayönüspor, Selçukspor.	Gençlerbirliği ⁴⁹
1958-1959 ⁵⁰	Birinci küme: Et Balıkspor, Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Karagücü, Sümerspor, Şekerspor, Yolspor, Zaferspor. İkinci küme: Barajspor, Doğanspor, İstasyonspor, Konyaspor, Meramspor, Selçukspor, Stadspor, Toprakspor.	İdman Yurdu ⁵¹

Karagücü'nün şampiyonluğunu ilan etti. *Yeni Konya*, 30 Mart 1957; *Yeni Konya*, 1 Nisan 1957; *Yeni Meram*, 2 Nisan 1957; *Yeni Meram*, 12 Nisan 1957; Hatay'da düzenlenen bölgeler arası amatör futbol birinciliğinde şampiyonluğa ulaşan Karagücü, küme birinciliklerine katılmaya hak kazandı. *Yeni Konya*, 16 Haziran 1957.

⁴⁸ *Yeni Konya*, 6 Ağustos 1957; *Yeni Meram*, 13 Eylül 1957.

⁴⁹ Gençlerbirliği namağlup şampiyon olmuştur. Halıcı, "Lig Şampiyonu Gençlerbirliği", *Yeni Konya*, 31 Ocak 1958, s. 2; *Yeni Konya*, 24 Ocak 1958; Gençlerbirliği amatör grup birinciliklerinde Konya'yı temsil etmiştir. Sekizinci grupta yer alan Gençlerbirliği, Nevşehir ve Kayseri şampiyonları ile karşılaşarak grup birinciliğine uzanmış ve yarı final müsabakaları için Kütahya'ya hareket etmiştir. Burada Kütahya Linyitspor, İzmir Havagücü ve Isparta Karagücü takımları ile karşılaşan Gençlerbirliği gruplardan elenmiştir. *Yeni Konya*, 14 Nisan 1958; *Yeni Konya*, 5 Haziran 1958; *Yeni Meram*, 11 Haziran 1959.

⁵⁰ *Yeni Konya*, 27 Ağustos 1958; *Yeni Konya*, 15 Eylül 1958.

⁵¹ Amatör futbol şampiyonası gruplarına katılan İdman Yurdu, yedinci grupta Afyon ve Antalya şampiyonları ile karşılaşmış ve grubunu lider olarak tamamlayıp Türkiye finallerine gitmeye hak kazanmıştır. 23-31 Mayıs 1959 tarihleri arasında düzenlenen finaller lig usulü oynanacak ve burada ilk ikiye giren takımlar 1959-1960 millî lig maçlarına katılma hakkı elde edecektir. İdman Yurdu, yedinci grup şampiyonu olarak amatör küme şampiyonası için Aydın'a gitmiştir. Şampiyonada İzmir, Kütahya ve Aydın takımları ile karşılaşan İdman Yurdu, başarı gösteremeyerek elenmiştir. *Yeni Konya*, 18 Nisan 1959; *Yeni Konya*, 22 Nisan 1959; *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1959; *Yeni Konya*, 5 Haziran 1959.

1959-1960 ⁵²	Birinci küme: Et Balıkspor, Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Karagücü, Sümerspor, Stadspor, Şekerspor, Yolspor. İkinci küme: Barajspor, Doğanspor, İstasyonspor, Konyaspor, Kültürspor, Meramspor, Selçukspor, Toprakspor, Zaferspor.	İdman Yurdu ⁵³
-------------------------	--	---------------------------

Kaynak: Yeni Konya, Yeni Meram ve Öz Demokrat Konya gazeteleri

Konya'da 1950'li yıllarda futbol en çok ilgi gören spor dalı olmuştur. Yerel ligin yanında turnuvalar ve kupa müsabakaları da düzenlenmiştir. 1951 yılında düzenlenen Belediye Kupası'nı Karagücü kazanmıştır⁵⁴. Cumhuriyetin 29. yılı şerefine düzenlenen Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığı Kupası'nı İdman Yurdu müzesine götürmüştür⁵⁵. 1955 yılında Zafer Bayramı nedeniyle düzenlenen turnuvada kupayı Karagücü almıştır⁵⁶. Demokrat Parti İl Gençlik Kolu'nun 1959 yılında düzenlediği turnuva büyük ilgi görmüştür. Çünkü lig maçlarından önce sporseverler, takımların son durumlarını görmek istemektedir. Turnuvaya ligi ilk üç sırada bitiren İdman Yurdu, Karagücü ve Şekerspor ile lig beşincisi Gençlerbirliği kulüpleri katılmıştır. Turnuva Şekerspor'un şampiyonluğu ile sona ermiştir⁵⁷.

1.1.2. Bölgesel ve Ulusal Organizasyonlar

Demokrat Parti iktidarında Konya'da bölgesel ve ulusal düzeyde futbol organizasyonları düzenlenmiştir. Bu organizasyonlardan ilki Türkiye ordu futbol birincilikleri turnuvasıdır. 1950-1951 sezonu öncesinde Akşehir Karagücü, Ankara Zırhlı Tugay, İzmir Karagücü, İskenderun Karagücü ve Konya Karagücü kulüplerinin katıldığı Türkiye ordu futbol birincilikleri, İzmir Karagücü'nün şampiyonluğu ile sona ermiştir⁵⁸. 1952-1953 sezonunda Türkiye Amatör Futbol Şampiyonası grup birincilikleri karşılaşmaları düzenlenmiş-

52 *Yeni Konya*, 7 Ağustos 1959; *Yeni Konya*, 19 Eylül 1959; *Yeni Konya*, 3 Ekim 1959; *Öz Demokrat Konya*, 23 Şubat 1960.

53 *Yeni Konya*, 3 Ekim 1959; *Öz Demokrat Konya*, 23 Şubat 1960; Türkiye amatör küme gruplarında mücadele eden İdman Yurdu, grubunu lider olarak bitirdi. *Yeni Konya*, 13 Mayıs 1960.

54 Karagücü, Selçukspor'u 7-1 mağlup etmiştir. *Yeni Meram*, 31 Aralık 1951.

55 *Yeni Meram*, 1 Kasım 1952.

56 Zafer kupasına 11 takımın katıldı. *Yeni Meram*, 13 Eylül 1955.

57 *Öz Demokrat Konya*, 27 Ağustos 1959; *Öz Demokrat Konya*, 1 Eylül 1959.

58 *Yeni Konya*, 1 Haziran 1950; *Yeni Konya*, 2 Haziran 1950; *Yeni Konya*, 5 Haziran 1950.

tir⁵⁹. Ankara, Eskişehir, Kütahya ve Konya lig birincilerinin eleme usulüne göre mücadele ettiği şampiyonada Sümerspor pek varlık gösterememiş ve Ankara Havagücü şampiyon olmuştur⁶⁰.

1950'li yıllarda İkinci Ordu Futbol Şampiyonası Konya'da iki kez düzenlenmiştir. İlk olarak 1953 yılında düzenlenen şampiyonaya Ankara, Balıkesir, Bursa, İskenderun, İzmir, Kayseri, Konya, Manisa, Mersin ve Samsun'un ordu takımları katılmıştır. Turnuvada şampiyonluğa Ankara Karagücü ulaşmıştır⁶¹. 1956'da bir kez daha Konya'da düzenlenen şampiyonada Konya Karagücü'nü 2-1 mağlup eden Ankara Muhafızgücü mutlu sona ulaşmıştır⁶².

Konya'da futbol organizasyonları açısından 1956 yılı zengin geçmiştir. Bu durum sporseverler tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Futbol Federasyonunun düzenlediği genç takımlar grup maçlarında Ankara, Eskişehir, Kayseri ve Konya genç takımları, Dünya Junior Şampiyonası için mücadele etmiştir⁶³. Turnuvada Konya Genç takımı şampiyon olamamasına rağmen başarılı bulunmuştur. Çünkü Konya takımı turnuvadan bir hafta önce kurulmuş ve takım hâlinde çok az antrenman yapmıştır. Dolayısıyla kamuoyunda genç takımla ilgili bir başarı beklentisi oluşmamıştır⁶⁴. Aynı yıl Ankara Hilal Spor, Eskişehir Demirspor, Konya Gençlerbirliği ve Konya Şekerspor arasında düzenlenen dördümlü turnuvayı Eskişehir Demirspor kazanmıştır⁶⁵. Ordular arası futbol turnuvasında ise ilginç bir olay yaşanmıştır. Konya Karagücü ile Eskişehir Karagücü 1-1 berabere kaldığı için iki takım da birinci ilan edilmiştir. Ancak Konya Karagücü jest yaparak kupayı Eskişehir Karagücü'ne bırakmıştır⁶⁶.

59 Bu şampiyona için Konya'ya TFF üyesi Halid Denli gelmiştir. *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1953.

60 Lig şampiyonları Ankara Havagücü, Eskişehir Demirspor, Kütahya Gençlerbirliği ve Ereğli Sümer Spor'dur. *Yeni Meram*, 8 Mayıs 1953; *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1953; *Yeni Meram*, 12 Mayıs 1953.

61 Finalde Mersin Karagücü'nü 10-3 mağlup eden Ankara Karagücü şampiyon olmuştur. *Yeni Meram*, 21 Mayıs 1953; *Yeni Meram*, 26 Mayıs 1953.

62 *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1956; *Yeni Meram*, 15 Mayıs 1956.

63 *Yeni Meram*, 16 Aralık 1955.

64 Bülbül, "Genç Takım Maçlarını Niçin ve Nasıl Kaybettik?", *Yeni Meram*, 4 Ocak 1956, s. 2.

65 *Yeni Konya*, 14 Nisan 1956; *Yeni Konya*, 17 Nisan 1956.

66 *Yeni Konya*, 29 Mayıs 1956.

Konya, 1957 yılında Ankara, Gaziantep, Hatay ve İzmir takımlarının mücadelesi ettiği genç takımlar küme birinciliğine ev sahipliği yapmıştır⁶⁷. Ardından Türkiye amatör futbol grup maçları için Ankara Muhafızgücü, Kayseri Havagücü, Konya Karagücü ve Kütahya Linyitspor Konya'ya gelmiştir. Turnuvada şampiyonluğa Ankara Muhafızgücü ulaşmıştır⁶⁸. 1958'de düzenlenen Şekerspor kulüpleri turnuvasına Afyon Şekerspor, Konya Şekerspor, Turhal Şekerspor ve doğu karması katılmıştır. Finalde Turhal Şekerspor'u 2-1 mağlup eden Konya Şekerspor kupayı kazanmıştır⁶⁹.

Konya'da 6-8 Şubat 1959 tarihleri arasında dördüncü grup genç karma futbol maçları yapılmıştır. Antalya, Burdur, İçel, Kayseri, Konya ve Niğde futbol takımlarının karşılaştığı müsabakalarda Konya Genç takımı mor-sarı renk forma giymiştir. Yarı final maçında Kayseri genç takımı ile 2-2 berabere kalan Konya genç takımı, finalisti belirleyen kurayı kaybederek turnuvaya veda etmiştir⁷⁰.

1959-1960 sezonunda Adana, Afyon, Kastamonu, Kayseri, Mersin ve Yozgat Genç takımları, grup maçları için Konya'ya gelmiştir. Konya Genç Takımı gruplarda birinci olarak Türkiye Genç Takımlar Şampiyonasına katılma hakkı elde etmiştir⁷¹. Konya'da düzenlenen şampiyonada Ankara, Aydın, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Konya, Sivas ve Trabzon Genç takımları mücadele etmiştir. 5 gün süren karşılaşmalar sonucunda İstanbul genç takımı şampiyonluğa ulaşırken Konya genç takımı altıncılıkla yetinmiştir⁷².

1959 yılında oluşturulan Millî Lig'in terfi maçları 1960'da Konya'da yapılacak ve Adalet, Beykoz, Gençlerbirliği, Hacettepe takımları Konya'ya gelecektir. Kamuoyu tarafından heyecanla beklenen maçların fiyatları Türkiye Futbol Federasyonu tarafından numaralı tribün için 10 TL, diğer tribünler için 7,5 TL olarak tespit edilmiştir. Basında günler öncesinden yazılar yazılmış ve kulüpler hakkında bilgiler verilmiştir⁷³. İlk gün maçlarında Gençlerbirliği ile Beykoz 1-1 berabere kalırken Hacettepe, Adalet'i ilk yarıda bulduğu

67 *Yeni Konya*, 2 Mart 1957.

68 *Yeni Konya*, 21 Haziran 1957; *Cumhuriyet*, 24 Haziran 1957; *Yeni Meram*, 24 Haziran 1957.

69 *Yeni Meram*, 14 Nisan 1958.

70 *Yeni Konya*, 29 Ocak 1959; *Yeni Konya*, 8 Şubat 1959; Burdur takımını 2-0 yenerek üçüncü olmuştur. *Öz Demokrat Konya*, 9 Şubat 1959.

71 *Yeni Konya*, 2 Aralık 1959; *Yeni Konya*, 7 Aralık 1959.

72 *Milliyet*, 3 Şubat 1960; *Yeni Konya*, 3 Şubat 1960; *Yeni Konya*, 8 Şubat 1960.

73 *Yeni Konya*, 5 Mayıs 1960; *Milliyet*, 7 Mayıs 1960; *Yeni Konya*, 11 Mayıs 1960; *Öz Demokrat Konya*, 12 Mayıs 1960.

gollerle 2-0 mağlup etmiştir. İkinci gün maçlarında ise Hacettepe favori Gençlerbirliği'ni 1-0'la geçerken Hacettepe ile Beykoz arasındaki müsabaka berabere bitmiştir⁷⁴. Aynı yıl Şekerspor futbol grup karşılaşmaları da Konya'da yapılmıştır. Adapazarı Şeker, Amasya Şeker, Elâzığ Şeker ve Konya Şeker'in katıldığı turnuvada Konya Şekerspor şampiyon olmuştur⁷⁵.

1.1.3. Dostluk ve Dayanışma Maçları

Demokrat Parti iktidarında Konya'da İstanbul, Ankara ve İzmir takımları ile dostluk maçları da yapılmıştır. 19 Eylül 1952'de İdman Yurdu Spor Kulübünün davetlisi olarak Konya'ya gelen Fenerbahçe B takımı, Konya lig şampiyonu İdman Yurdu'nu ilk maçta 3-1 mağlup etmiştir. Maçın millî hakemi aynı zamanda Fenerbahçe kfile başkanı ve takım antrenörü olan Sabri Kiraz'dır. Taraflar arasındaki ikinci maç ise 4-0 skorla yine Fenerbahçe'nin üstünlüğüyle sona ermiştir⁷⁶. Aynı yıl Konya Gençlerbirliği Spor Kulübünün davetlisi olarak Konya'ya gelen Ankara Gençlerbirliği ilk maçında Karagücü B takımını 7-0 mağlup etmeyi başarmıştır. İkinci maçta Konya Gençlerbirliği ile karşılaşan Ankara Gençlerbirliği bu maçta da 2-0 galip gelmiştir⁷⁷.

Millî Lig takımlarından *İzmir Karakartalları* olarak bilinen Altay 1959 yılında İdman Yurdu Spor Kulübünün davetlisi olarak Konya'ya geldi. İlk maçında Gençlerbirliği ile 0-0 berabere kalan Altay, ikinci maçta İdman Yurdu'nu 5-2 mağlup etti⁷⁸. 1959 yılının en önemli spor olaylarından biri Galatasaray futbol takımının Şekerspor'un davetlisi olarak Konya'ya gelmesiydi. Taraftarlar, Galatasaray'ı Ankara yolu üzerindeki Cihanbeyli ilçesinde karşıladı. Kamuoyunun büyük bir heyecanla beklediği Galatasaray, ilk maçını Şekerspor'la yapacaktı. Galatasaray Konya'ya ilk kez 1932 yılında gelmiş ve İdman Yurdu'nu 4-3 mağlup etmişti. 27 yıl sonra tekrar Konya'ya gelen Galatasaray'ın kadrosunda Turgay, Saim, İsmail, Coşkun, Ergun, Ahmet, Mustafa, Suat, Metin, Erol ve Mete bulunuyordu. Tribünlerin tamamen dolduğu müsabakada yedek ağırlıklı kadrosuyla Galatasaray, Şekerspor'u 7-2 mağlup ederken Konya karmasına da 2-0 üstünlük kurdu⁷⁹.

⁷⁴ *Öz Demokrat Konya*, 13 Mayıs 1960; *Öz Demokrat Konya*, 14 Mayıs 1960.

⁷⁵ *Yeni Konya*, 13 Mayıs 1960.

⁷⁶ *Yeni Konya*, 22 Eylül 1952; *Yeni Meram*, 15 Aralık 1952.

⁷⁷ *Yeni Meram*, 15 Aralık 1952.

⁷⁸ *Öz Demokrat Konya*, 12 Eylül 1959; *Öz Demokrat Konya*, 14 Eylül 1959.

⁷⁹ *Yeni Konya*, 31 Ekim 1959; *Milliyet*, 1 Kasım 1959; *Yeni Konya*, 1 Kasım 1959; *Öz Demokrat Konya*, 2 Kasım 1959.

Konya'ya 1950'li yıllarda yabancı futbol takımları da geldi. Avusturya Strumgraz futbol takımının Konya'ya gelmesi nedeniyle 1955 yılı oldukça önemliydi. Misafir takım 18 kişilik kadrosuyla Adana'dan posta treni ile Konya'ya geldi, garda Beden Terbiyesi Bölge Müdürü Hürrem Solaklar ile kulüp idarecileri ve sporcular tarafından karşılandı. İlk antrenmanını 19 Mayıs Stadyumu'nda 6 Ocak 1955'te yapan Avusturyalı futbolcular uzun boy-ları ile dikkat çekti⁸⁰.

Gazeteci Balkız'a göre Graz maçı Konya'nın spor tarihine altın harflerle yazılacaktır. Çünkü ilk kez yabancı bir takım Konya'da futbol oynayacaktır⁸¹. Graz, İdman Yurdu'nu 3-1 yenerken Konya karması ile 2-2 berabere kalmıştır. Konya karması maçı öncesi Vali, misafir takıma Belediye Kupası'nı takdim etmiştir. Bu maçlardan sağlanan 5.047 TL'lik hasılat, dönemin şart-larında rekor olarak kayda geçmiştir⁸².

Belçika futbol takımlarından Charleroi 15 Haziran 1956 tarihinde Konya'ya gelmiştir. Kendi liginde lider durumda bulunan Charleroi futbol takımının kafilesinde 23 kişi bulunmaktadır. Misafir takımın sağ bek, santrfor, sağ iç ve kaleci pozisyonundaki futbolcuları aynı zamanda Belçika Milli Takımı'nda oynamaktadır. 19 Mayıs Stadyumu'nda ilk maçını Şekerspor ile yapan misafir takım karşılaşmadan 3-0 galip ayrılmıştır. İkinci maç ise Şekerspor Türkiye karmasının 1-0 üstünlüğü ile sona ermiştir⁸³.

İsveç'in JGIK Stockholm futbol takımı da 1957 yılında Ankara Demirspor Kulübünün davetlisi olarak Türkiye'ye gelmiştir. Ankara'dan sonra Konya'ya da uğrayan JGIK Stockholm, dünya futbol sıralamasında üst sıralarda olup İsveç Milli Takımı'na çok sayıda futbolcu vermektedir. Misafir takım Konya'da Gençlerbirliği ile karşılaşmış ve maç 1-0 ev sahibi takımın üstünlüğüyle sona ermiştir⁸⁴.

80 *Yeni Konya*, 5 Ocak 1955; Graz antrenörü verdiği demeçte şunları söylemiştir: “Kulübümüz 1921'de kurulmuştur. Halen lig maçları bitmediğinden ligdeki durumumuz katiyetle belli olmamakla beraber B grubunda 2'nciyiz. Avusturya'da ligler A ve B diye iki kümeye ayrılırlar. Yurdumuzdan çıktuktan sonra ilk maçı Kıbrıs'ta ve Lefkoşe şehrinde yaptık ve 2-0 kazandık. Sonra Türkiye'ye ayak bastık ve Adana'da 2 karşılaşma yaptık, Torossporla 2-2, Demirsporla da 3-3 berabere kaldık.” *Yeni Konya*, 7 Ocak 1955.

81 Abdullah Balkız, “Avusturya Futbol Takımının Gelişi Münasebetiyle”, *Yeni Meram*, 5 Ocak 1955, s. 2.

82 *Yeni Meram*, 9 Ocak 1955; *Yeni Konya*, 10 Ocak 1955; *Yeni Meram*, 10 Ocak 1955; *Yeni Meram*, 12 Ocak 1955.

83 *Yeni Konya*, 16 Haziran 1956; *Yeni Konya*, 19 Haziran 1956.

84 *Yeni Konya*, 23 Nisan 1957; *Yeni Konya*, 24 Nisan 1957.

Konya’da futbol kulüpleri arasında sosyal dayanışma amacıyla da müsabakalar düzenlenmiştir. 1953 yılında Çanakkale ve Balıkesir’de etkili olan deprem sonrasında depremzedeler için Ankara Mamak Gücü, İdman Yurdu, Gençlerbirliği, Konyaspor, Karagücü ve Stadspor arasında maçlar yapılmıştır. Bu maçlar sonucunda yaklaşık 300 TL tutarında hasılat elde edilmiştir⁸⁵. 1957 yılında Fethiye depremzedeleri yararına Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Şekerspor ve Yolspor arasında Valilik Kupası düzenlenmiştir⁸⁶. Çanakkale Şehitler Abidesi’ne yardım için 1957-1958 sezonunda Çanakkale Kupası düzenlenmiştir. Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Karagücü ve Şekerspor’un katıldığı turnuvayı Karagücü kazanmıştır⁸⁷. 1959’da ise İdman Yurdu, Gençlerbirliği, Şekerspor ve Karagücü takımları Konya Lisesindeki muhtaç öğrenciler yararına dördü bir futbol turnuvası düzenlemiştir⁸⁸.

1.2. Güreş

Türk güreşinin yönetiminde en üst basamağı oluşturan Türkiye Güreş Federasyonu, 1922 yılında Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı bünyesinde kurulmuştur. 1923 yılında ise Dünya Güreş Birliğine üye olunmuştur⁸⁹. Ata sporu olan güreş, Cumhuriyet’in ilanından kısa bir süre sonra minderde yapılmaya başlanmıştır. Türk Millî Güreş Takımı 1939 yılında ilk kez bir Avrupa Güreş Şampiyonası’nda yer almıştır⁹⁰. Türk güreşi 1946-1952 yılları arasında altın bir dönem yaşamıştır. Bu süreçte Türk güreş takımı 1946 Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası, 1947 Avrupa Grekoromen Şampiyonası, 1948 Londra Olimpiyat Oyunları, 1949 Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası, 1950 Dünya Grekoromen Şampiyonası, 1951 Dünya Serbest Güreş Şampiyonası gibi büyük organizasyonlara katılmıştır⁹¹.

Konya’da 1950’li yıllarda futbol kadar olmasa da halkın ilgi gösterdiği spor dallarından biri de güreştir. Bu sporu sevdirmek ve güreşe ilgiyi artırmak

85 *Yeni Meram*, 31 Mart 1953.

86 *Yeni Meram*, 23 Mayıs 1957; *Yeni Konya*, 23 Mayıs 1957.

87 *Yeni Konya*, 1 Mart 1958; *Yeni Konya*, 18 Mart 1958.

88 *Öz Demokrat Konya*, 28 Mart 1959; *Yeni Konya*, 28 Mart 1959.

89 <https://tgf.tr/tarih%C3%A7e>, son erişim tarihi: 20.02.2024.

90 Atabeyoğlu, “Güreş”, *CDTA*, C 8, s. 2219-2222.

91 Türk güreşçileri bu şampiyonalarda 24 altın, 12 gümüş, 8 bronz madalya gibi büyük başarılarla imza atmıştır. Bu başarının önde gelen nedeni Türk güreşinde çok iyi bir kuşağın var olmasıdır. Yaşar Doğu, Celil Atik, Gazanfer Bilge, Nasuh Akar, Ali Yücel gibi başarılı isimlerin bir araya toplanması eşine az rastlanan bir durumdur. Atabeyoğlu, “Güreş”, s. 2228.

için 1953'te Güreş İhtisas Kulübü kurulmuştur. Kulübün fahri başkanlığına Belediye Başkanı Rüştü Özal, kulüp başkanlığına ise Adil Karaağaç seçilmiştir. Antrenör Milli Güreşçi Fahrettin Akbaş'tır⁹². 1954 yılına kadar güreşçiler antrenman için ciddi yer sıkıntısı çekmiştir. Konya Güreş Ajansı Faruk Nazıroğlu konuyla ilgili olarak "Uzun yıllar göçebe hayatı yaşayan, yersiz yurtsuz bir halde bulunan güreş ajanlığı yokluklar içinde bir şeyler yaratmaya çalıştı. Şimdi stadyum altında pazartesi, çarşamba, cuma günleri antrenmanlara başladık. Elimizde 33 güreşçi genç istidat var." demiştir. Tüm bu olumsuzluklara rağmen 3 Türkiye şampiyonluğu aldıklarını belirten Nazıroğlu, stadyumda duş sıkıntısının bir an önce çözülmesi gerektiğini belirtmiştir⁹³. 1957 yılında Beden Terbiye Genel Müdürlüğü güreş takımının başına eski dünya şampiyonlarından Nasuh Akar'ı getirmiştir. Akar'ın ülkeyi dolaşarak genç yetenekleri keşfetmesi ve bu yeteneklerin Konya güreş takımına kazandırılması planlanmıştır. Bu bağlamda Akar, öncelikle Yozgat'a hareket etmiştir⁹⁴.

Konyalı güreş severler için 1951 yılı ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü Ankara ve Konya bölge güreşçileri arasında düzenlenen grekoromen güneş turnuvasına dünya şampiyonlarından Yaşar Doğu, Adil Candemir ve Tevfik Yüce'de katılmıştır. Önemli isimler katıldığı için güreşler büyük bir ilgiyle izlenmiştir. Yaşar Doğu, Konyalı güreşçiler için "Konyalılar umumiyetle fena değiller. Ümit var denebilir, fakat çok müsabaka yapmaları gerek." demiştir⁹⁵. Aynı yıl serbest güreş bölge birinciliklerinde Ahmet Gönal, Asım İnce, Hasan Eyican, Refik Mert ve Yusuf Yörelî şampiyon olmuştur⁹⁶.

Demokrat Parti'nin iktidar yıllarında Konya güreş takımı diğer il ve ilçelerin takımlarıyla hazırlık maçları yapmıştır. 1950'de Hatay'a giden güreş takımı, burada Hatay takımını 5-1 mağlup etmiştir⁹⁷. 1957'de Kayseri güreş takımı ile yapılan müsabakalarda Konya takımı 7-1 üstünlük kurmuştur⁹⁸. 1958'de Denizli güreş takımı ile Konya güreş takımının mücadelesinde Denizli takımı 7-2 galip gelmiştir. Denizli takımında olimpiyat, dünya ve Türkiye şam-

92 *Yeni Konya*, 14 Ağustos 1953; *Yeni Meram*, 14 Ağustos 1953.

93 *Yeni Konya*, 21 Eylül 1954.

94 *Yeni Konya*, 16 Temmuz 1957.

95 Halûk Tekmen, "Yaşar Doğu Ne Diyor?", *Yeni Konya*, 20 Mart 1951, s. 2; *Yeni Konya*, 19 Mart 1951.

96 *Yeni Konya*, 5 Mart 1951.

97 *Öğüt*, 31 Ağustos 1950; *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1950.

98 *Yeni Konya*, 18 Mart 1957.

piyonu güreşçilerin bulunması müsabakalara ilgiyi artırmıştır⁹⁹. 1959 yılında Ereğli Sümerspor güreş takımı ile karşılaşan Konya güreş takımı 8-0 mağlup olmuştur¹⁰⁰.

Konyalı güreşçiler Türk güreşçilerinin yanında farklı ülkelerden gelen güreşçilerle de karşılaşmıştır. Japon güreş takımı 1957'de İstanbul'daki dünya güreş şampiyonasından sonra Konya'ya gelmiştir. Yapılan müsabakalar sonunda Konya güreş takımı Japonlara 5-2 üstünlük sağlamıştır¹⁰¹. 1959 yılında Eskişehir güreş kulübünün davetlisi olarak Türkiye'ye gelen Almanya Demiryolları güreş takımı, Ereğli'de Sümerspor güreş takımı ile maçlar yapmıştır. Dünya şampiyonlarından Nasuh Akar'ın çalıştırdığı Sümerspor kısa zamanda önemli gelişmeler kaydetmiştir. 5.000 kişi takip ettiği müsabakalar için Konya'dan çok sayıda izleyici Ereğli'ye gitmiştir. Neticede Sümerspor, misafir takımı 6-1 mağlup etmeyi başarmıştır¹⁰².

1950'li yıllarda artan spor organizasyonları güreşte de kendisini göstermiştir. Türkiye Milli Takımı için serbest güreş seçmeleri 1954'te Adana, İçel, Konya, Malatya ve Maraş bölgelerinde yapılmıştır. Konya'daki müsabakalar Vali Kemal Hadımlı ile Güreş Federasyonu Başkanı Vehbi Emre tarafından da takip edilmiştir¹⁰³.

Tarihî Kırkpınar'a benzer bir organizasyonun 1959 yılında Konya'da gerçekleştirilmesi de bu dönemin önemli gelişmelerindendir. 27-28 Haziran 1959 tarihlerinde düzenlenecek büyük yağlı güreşlerine dönemin ünlü pehlivanları Konya'ya davet edilmiştir. Hatta Konya'da düzenlenecek yağlı güreşler için Kırkpınar'ı geride bırakabilir yorumları yapılmıştır. Güreşleri izlemek için çevre il ve ilçelerden vatandaşlar Konya'ya akın etmiştir. Programa göre önce Atatürk Anıtı'na çelenk konacak, ardından Mevlâna Müzesi ziyaret edilecek ve Selimiye Camisi'nde kılınan öğle namazından sonra stadyuma hareket edilecektir. Kurallar çekildikten sonra Kastamonulu Karayılan'ın gösterisi yapılacaktır. Müsabakalarda İbrahim Karabacak, Ethem Yener, İzzet Yağcı finale kalmış ve başpehlivanlığı İbrahim Karabacak kazanmıştır¹⁰⁴.

99 *Yeni Konya*, 14 Eylül 1958; *Yeni Konya*, 15 Eylül 1958; *Yeni Meram* gazetesinde bir karşılaşmanın berabere bittiği bu nedenle karşılaşmaların 6-2 Denizli takımının üstünlüğüyle sona erdiğini belirtmiştir. *Yeni Meram*, 15 Eylül 1958.

100 *Öz Demokrat Konya*, 7 Temmuz 1959.

101 *Yeni Konya*, 9 Haziran 1957; *Yeni Meram*, 11 Haziran 1957.

102 *Öz Demokrat Konya*, 1 Eylül 1959.

103 *Yeni Meram*, 19 Mart 1954.

104 *Yeni Konya*, 11 Haziran 1959; *Yeni Konya*, 14 Haziran 1959; *Yeni Konya*, 22 Haziran

1.3. Bisiklet

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakının kurulmasının ardından 1923 yılında Bisiklet Federasyonu kuruldu. Aynı yıl Uluslararası Amatör Bisiklet Federasyonu üyeliğine kabul edilen federasyon, bisiklet sporunun ülke çapında gelişmesine önemli rol oynadı¹⁰⁵. İlk federasyon başkanı olan Muvaffak Menemencioğlu aynı zamanda ülkedeki bisiklet sporunun öncülerindendi¹⁰⁶.

Bisikletle 1920'li yıllarda tanışan Konya halkı, bisikleti ilk olarak *şeytan vapuru* olarak adlandırmıştır. İlerleyen zamanlarda bu durum değişecek ve başlarda günlük hayata sadece ulaşım aracı olarak giren bisiklet artık bir spor aracı olarak da görülecektir. Konya'da 1927-1930 yılları arasında düzenlenen yarışlar, Eski Meram yolu üzerinde yapılmış ve bu güzergâh İsmail Paşa Değirmeni'nden başlayıp İhsaniye Caddesi'nden geçerek bitiş noktası olarak bugünkü Meram Devlet Hastanesinin olduğu yer seçilmiştir. İlk kulüp yarışları Gençlerbirliği ile İdman Yurdu kulüplerinin bisikletçileriyle gerçekleşmiştir¹⁰⁷.

1950'li yıllarda veledrom olması nedeniyle Türkiye ve bölgeler arası bisiklet yarışları genellikle Konya'da yapılmıştır. 3 Haziran 1951'de Ankara, Konya ve Eskişehir bölgeleri arasında yapılan bisiklet müsabakaları da hayli ilgi toplamıştır. Eski Beden Terbiyesi Genel Müdürü Vildan Aşır, Bisiklet Federasyonu Başkanı Hilmi Naili ve İkinci Başkan Hakkı Eldevşir de müsabakaları izleyenler arasındadır. 200 metre sprint yarışlarında Konya'dan Günay Turgul birinci gelirken pursuitte birinciliği Eskişehir takımı kazanmıştır. Ferdi yarışlarda ise Türkiye Şampiyonu Ali Çetiner galip gelmiştir¹⁰⁸.

1952 yılında hem bölgeler arası hem de Türkiye bisiklet yarışları 19 Mayıs veledromunda yapılmıştır. Bölgeler arası yarışmaya Ankara, Eskişehir ve Seyhan bölgesinden 20'ye yakın bisiklet yarışçısı katılmıştır. Pursuit yarış-

1959; *Yeni Meram*, 27 Haziran 1959; *Yeni Meram*, 29 Haziran 1959; Dünya çapında ünü olan Karayılan Amerika'da Misisipi'de bir fabrikanın açılışında davul çalmış, Avrupa ve Amerika da çeşitli ödüller almıştır. *Yeni Konya*, 27 Haziran 1959.

105 Mehmet Süme, Selami Özsoy, "Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Bisiklet Sporuna", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 24, 2010, s. 354; Muhafız Gücünden 12 kişilik bir bisiklet takımı 1 Haziran 1933 tarihinde Samsun'dan hareket ederek Türkiye turu atmaya planlanmıştır. İki yıl sürecek bu organizasyonun amacı bisiklet sporunu tanıtmak ve gençleri bu spora teşvik etmektir. BCA, 490.1.0.0/2.8.5., 24.05.1933.

106 <https://www.bisiklet.gov.tr/#Tarihce>, son erişim tarihi: 20.02.2024.

107 Hülya Atasoy, agm., s. 67.

108 *Yeni Konya*, 5 Haziran 1951; *Yeni Meram*, 5 Haziran 1951.

larında birinciliği Eskişehir bölgesi alırken Konya üçüncülükle yetinmiştir. Sürat yarışı ise olaylı geçmiştir. Ankara bölgesinden Enver Osmalı ile Konya bölgesinden Mustafa Yumak arasında geçen mücadeleyi az bir farkla Mustafa Yumak kazanmıştır. Ancak Ankaralı hakem Talat Tunçalp önce Enver Osmalı'yı galip ilan etmiştir. Seyircinin yoğun protestosu nedeniyle geri adım atan hakem bu kez de maçın berabere bittiğini ilan etmiştir¹⁰⁹.

Bölgeler arası yarışlardan sonra düzenlenen Türkiye bisiklet müsabakalarına Ankara, Adana, Eskişehir ve Konya bölgelerinden 35 yarışçı katılmıştır. Sürat ve pist mukavemet birinciliğini Konya'dan Saim Kıyıcı almıştır. Takım yarışlarında Eskişehir birinci, Konya ikinci olmuştur. Vali ve Beden Terbiyesi Bölge Başkanı Kemal Hadımlı, bisikletçiler şerefine Konak Lokantası'nda öğle yemeği ziyafeti vermiştir¹¹⁰.

1954 yılında Türkiye birincilikleri için bisiklet seçme yarışları yapılmıştır¹¹¹. Aynı yıl 19 Mayıs Stadyumu kapalı tribünlerinin açılışı ile Gençlik ve Spor Bayramı nedeniyle Beden Terbiyesi Başkanlığı tarafından 21 turluk bir müsabaka düzenlenmiştir. Yarışmayı 24 tam puanla Saim Kıyıcı kazanmıştır¹¹². Kasım ayında veledromda gerçekleşen Ankara, Eskişehir ve Konya takımlarının katıldığı Türkiye bisiklet yarışları finalini yaklaşık 5.000 kişi izlemiştir. Sürat yarışını lider götüren Konyalı sporcu Mustafa Yumak'ın bitime 10 metre kala dengesini kaybederek düşmesi sporseverleri oldukça üzmüştür¹¹³.

1955 yılı Bisiklet Federasyonu Kupası yarışlarının Eskişehir, Konya ve Ankara bölge müsabakaları Konya'da düzenlenmiştir. Takım sürat yarışı, pursuit ve yol yarışlarında Eskişehir bölgesi birinci olmuştur. Yarışlara halk yoğun ilgi göstermiştir. Bu yarışların ardından düzenlenen Zafer Kupası'nda ise 90 km'lik bisiklet yarışını Enver Osmalı kazanmıştır¹¹⁴.

1955 yılının bisiklet sporu açısından en önemli organizasyonu Türkiye bisiklet pist yarışları oldu. Ankara, Eskişehir, İstanbul, Seyhan, Zonguldak ve Konya bisikletçilerinin yer aldığı yarışlar, o zamana kadar yapılanların en heyecanlısı olarak nitelendiriliyordu. Yarışlara 6 bölgeden toplam 38 bisiklet

109 *Yeni Meram*, 21 Nisan 1952; *Yeni Meram*, 22 Nisan 1952.

110 *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1952; *Yeni Meram*, 24 Kasım 1952.

111 Seçmelerde, Saim Kıyıcı birinci olmuştur. *Yeni Meram*, 13 Mayıs 1954.

112 *Yeni Konya*, 22 Mayıs 1954.

113 *Yeni Konya*, 15 Kasım 1954.

114 *Yeni Meram*, 13 Temmuz 1955; *Yeni Meram*, 13 Eylül 1955.

yarışçısı katıldı ve organizasyon büyük beğeni topladı¹¹⁵. Aynı yıl Şekerspor tarafından düzenlenen organizasyona ise Yugoslavya, Konya, Eskişehir ve Ankara'dan sporcular katıldı. Sürat, takım ve mukavemet yarışları Yugoslav bisiklet yarışçılarının üstünlüğü ile sonuçlandı¹¹⁶.

1956 yılı bölgeler arası deplasmanlı bisiklet yarışlarına Ankara, İstanbul, Eskişehir ve Konya takımları katıldı. Süratte Ankara, tur koşusunda ve takım takip koşusunda ise Konya bölgesi galip geldi. Aynı yıl gerçekleşen Türkiye bisiklet pist birincilikleri, Ankaralı bisikletçilerin üstünlüğüyle tamamlandı. Pist birinciliklerine Konya ve Eskişehir bölgeleri Bisiklet Federasyonu'nu protesto ettikleri için katılmadı. Dolayısıyla yarışlar hem seyirci yönünden hem de heyecan yönünden sönük geçti¹¹⁷.

1957 yılının ilk bisiklet seri yol yarışı Ankara yolunda 80 kilometre mesafede yapıldı. 7 sporcunun katıldığı mücadeleyi Kasım Şen kazandı. 100 kilometre üzerinden yapılan ve sekiz müsabıkın katıldığı ikinci yarışta da Kasım Şen önde geldi¹¹⁸. Mayıs ayında Eskişehir-İstanbul arasında yapılacak yol yarışına Ankara, Eskişehir, İstanbul ve Konya bölgesinden sporcular katıldı. Konyalı bisikletçi Nezir Sonakın birinci olarak büyük bir başarıya imza attı¹¹⁹.

1958 yılında Konya, Ankara, Eskişehir ve Kütahya bisikletçilerinin katıldığı Konya kupası düzenlendi. Çekişmeli ve zevkli geçen mücadelelerde özellikle sürat finali ile 36 turluk mukavemet yarışları sporseverlere heyecanlı anlar yaşattı. Sürat yarışında Ankara'dan Aytekin İpek galip gelirken mukavemet yarışını Konya'dan Dursun Ali Akdere kazandı. Toplu sonuçlara göre Konya 30 puanla birinci, Ankara 15 puanla ikinci, Kütahya 13 puanla üçüncü ve Eskişehir 3 puanla dördüncü oldu¹²⁰. 1959 yılında 80 km'lik bölge kupası bisiklet yol yarışı yapıldı ve müsabakayı Ahmet Yağcı kazandı¹²¹. Aynı yıl Konya bölgesinden Nezir Sonakın, Akdeniz Oyunları için açıklanan millî takım listesinde yer aldı¹²².

115 *Yeni Meram*, 18 Ekim 1955; *Milliyet*, 19 Ekim 1955.

116 *Yeni Meram*, 29 Ekim 1955; *Cumhuriyet*, 31 Ekim 1955; *Yeni Meram*, 31 Ekim 1955.

117 *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1956; *Cumhuriyet*, 17 Eylül 1956; *Yeni Meram*, 18 Eylül 1956.

118 *Yeni Meram*, 23 Nisan 1957; *Yeni Meram*, 29 Nisan 1957.

119 *Yeni Meram*, 14 Mayıs 1957.

120 *Cumhuriyet*, 9 Eylül 1958; *Yeni Meram*, 9 Eylül 1959.

121 *Yeni Konya*, 14 Nisan 1959.

122 *Öz Demokrat Konya*, 10 Eylül 1959.

2. Tesisler

Tek Parti Dönemi'nde Konya'da 19 Mayıs Stadyumu, tenis kortu ve yüzme havuzu bulunuyordu. İlçelerden Akşehir, Karaman, Cihanbeyli, Hadim, Ilgın ve Kadınhanı'nda futbol sahası vardı¹²³. Ancak 1938 yılında yürürlüğe giren Beden Terbiyesi Kanunu üzerinden 14 yıl geçmesine rağmen Konya'da hâlâ sporseverlerin sportif faaliyetleri konforlu bir biçimde izleyebileceği bir kapalı tribün yapılmaması, ilgi görmemesine rağmen tenis kortu inşa edilmesi ve yüzme havuzunda su sıkıntısı çekilmesi basın tarafından eleştiriliyordu¹²⁴. Demokrat Parti döneminde hem sportif faaliyetlerde artış görüldü hem de yeterli olmasa da yeni spor tesisleri ilave edildi. Bu tesislerden ilki Cumhuriyet Halk Partisi döneminde inşasına başlanan veledromdu.

2.1. Veledrom

Türkiye'de ilk veledrom pistinin temeli 1949 yılında 500 metre uzunluğunda olacak şekilde Konya'da atılmıştır. Temel atma töreninde, dönemin Valisi Refik Şefik Soyer ve Beden Terbiyesi Genel Müdürü Dünder Ataman bulunmuştur¹²⁵. Nihayet 28 Haziran 1950 günü saat 18.00'da sporseverlerin yoğun ilgisiyle gerçekleşen törende Beden Terbiyesi Genel Müdürü Vildan Aşır Savaşır, Vali Yardımcısı, Ordu Komutanı ve Bisiklet Federasyonu Başkanı Hüsnü Naili ile Konya milletvekillerinden bir kısmı hazır bulunmuştur. Genel Müdür Savaşır, Türkiye'de henüz bir eşi daha bulunmayan eserin hayırlı olması temennisiyle veledromun açılışını yapmıştır. Bisikletle ilk turu Hüsnü Naili atmıştır.

Açılış merasiminden sonra çeşitli illerden gelen sporcuların katılımıyla bisiklet yarışları düzenlenmiştir. İlk yarışma 1000 metre sürat koşusu olmuş ve Adana bölgesinden Ali Çetiner birinci gelmiştir. İkinci yarışma takım hâlinde 4 kilometre takip koşusu olup Eskişehir bölgesi takım çıkaramadığından İstanbul takımı hükmen kazanmıştır. Son olarak 12 kilometre, 24 tur mukavemet yarışları düzenlenmiştir. 17 sporcunun katıldığı yarış 6 bisikletçi bitirebilmiştir. Bu yarışmada Ankara bölgesinden Ahmet Sünbül birinci gelmiştir¹²⁶.

Yarışlardan sonra Hüsnü Naili: "Hayatımda hiçbir ıstırap beni ağlatmamıştır. İlk defa bu veledromun açılışında gözümünden sevinç yaşları geldi." diyerek

¹²³ BCA, 490.1.0.0/1114.66., 14.05.1936.

¹²⁴ *Yeni Meram*, 20 Ağustos 1952.

¹²⁵ Hülya Atasoy, agm., s. 68.

¹²⁶ *Yeni Konya*, 29 Haziran 1950; *Babalık*, 30 Haziran 1950.

veledromun Türk sporu için ne kadar kıymetli olduğunu ortaya koymuştur. Yarışların yanında motosiklet şampiyonlarından Tacettin Baştürkmen'in yaptığı sürat gösterisi de seyircileri heyecanlandırmıştır¹²⁷.

Gazeteci Celâleddin Kışmır :“Lügatimize yeni bir isim daha eklendi: Veledrom! Bugün merasimle açılacak bu bisiklet koşu mahalli Türkiye’de hatta Balkan memleketlerinde bir taneymiş, Allah hayırlı uğurlu etsin. İnşallah memleketin canlanmasına ve güzelleşmesine faydası dokunur.” dileğiyle sevincini köşesine taşımıştır. Konya gençliğinin biraz futbol dışında hiçbir spor dalını bilmediğinden şikâyet eden Kışmır, bu durumdan hükûmetleri sorumlu tutmuştur. Zira şehirde teşkilatlanma olmadığı gibi teşvik ve himaye etme de yoktur. Veledromla Konya gençliğe bir fırsat sunulmuş olup, bu gibi yatırımların arkası gelmelidir¹²⁸.

2.2. Kapalı Tribün

19 Mayıs Stadyumu için bir kapalı tribün isteği uzun yıllar süregeldi. Seyirciler için oturma yeri bulunmayan stadyumda hem sportif faaliyetler hem de resmî törenler yapılmaktaydı. Dolayısıyla 19 Mayıs Stadyumu’ndaki en büyük eksiklik tribündü. Nihayet bu eksikliğin giderilmesi için 1952 yılında harekete geçildi ve inşaat 361.000 TL bedel ile Mehmet Akbay’a ihale edildi. Güreş ve boks salonları, bisiklet kabinleri, idare ve kulüplerin lojmanları, istirahat salonlarını ihtiva eden inşaatın ikinci kısım ihalesi ise 1953 yılında yapıldı. Toplamda 500.000 TL’ye mal olacak tribünler ile Konya Stadyumu Orta Anadolu’nun en modern tesislerinden biri hâline gelecekti¹²⁹.

19 Mayıs stadyumu kapalı tribünleri temel atma merasimi 5 Nisan 1953 tarihinde yapıldı. Törende Beden Terbiyesi Genel Müdürü Cemal Alpman, Vali Kemal Hadımlı, Belediye Başkanı Rüştü Özal, Bisiklet Federasyonu Asbaşkanı Hakkı Bekensir ile Konya milletvekilleri hazır bulundu. Temele ilk harç kısa bir konuşmanın ardından Vali Hadımlı tarafından kondu. Ardından veledromda bisiklet yarışları düzenlendi¹³⁰.

Kapalı tribün 19 Mayıs 1954 tarihinde Gençlik ve Spor Bayramı’nda büyük bir coşkuyla açıldı. Modern beton tribün sayesinde çim futbol sahası ve ve-

127 *Cumhuriyet*, 29 Haziran 1950; *Yeni Konya*, 29 Haziran 1950.

128 Kışmır, “Veledrom Açılırken”, s. 2.

129 *Yeni Konya*, 8 Ağustos 1953.

130 *Yeni Meram*, 5 Nisan 1953.

lodromu bulunan 19 Mayıs Stadi'nın en büyük eksikliği giderildi¹³¹. Yaklaşık 2 yılda tamamlanan tribünlerin eni 23 metre, boyu 72 metre, zemin üzerinde işgal ettiği alan ise 1.656 metrekare idi. İnşaatta 900 ton çimento, 3.000 metreküp çakıl ve kum, 180 ton demir ve 9.000 metrekare kalıp kullanıldı. Binanın 13 kolonundan her biri 1.100 ton yük taşıyordu. Tribünün kapasitesi 5.000 kişilik olup yapı iç tesisleriyle birlikte 500.000 TL'ye mal oldu¹³².

Kapalı tribünün yapım aşamasında çok emeği bulunan Vali Hadımlı açılış konuşmasında “Büyük ve dahi Atatürk'ün mukaddes vatanımızı düşman istilâsından kurtarmak ve aziz milletimizi galip ettiği istiklâle kavuşturmak üzere 1919 senesinin 19 Mayıs'ında Samsun'a ayak bastığı uğurlu ve hayırlı günün 35 inci yıl dönümünde Konya stadyumunun tribününü hizmet ve istifadenize açıyorum.” demiştir¹³³.

İnşaatin mühendisi Mahmut Ateş ise gazete verdiği demeçte: “Türk milletin parası, usta ve amelenin alın teri, mimarının çizgisi ve gençliğe büyük bir kıymet veren idare adamının basiret ve heyecanlı azminin muhassalası olarak Konya kapalı tribünü 19 Mayıs 1954 de Konya'nın hizmetine arz ve takdim edilecektir.” diyerek haklı gururunu ortaya koymuştur¹³⁴.

2.3. Kapalı Spor Salonu ve Yüzme Havuzu

Demokrat Parti iktidarında yine şehrin eksikliğini hissettiği kapalı spor salonunun da inşasına başlanmıştır. 2.500 seyirci kapasiteli olacak salon Konya Stadyumu içindeki en büyük tesis olacaktır. Ancak kapalı salon inşaatı ülkenin ekonomik olarak sıkıntılı yıllarına denk geldiğinden hızlı ilerleyememiştir. Örneğin 1957 yılında inşaatta demir sıkıntısı yaşanmıştır¹³⁵. Konya'daki spor faaliyetleri açısından büyük bir eksikliği giderecek olan kapalı spor salonu basketbol, voleybol, güreş ve masa tenisi müsabakalarına ev sahipliği yapacaktır¹³⁶.

131 *Yeni Meram*, 17 Mayıs 1954; *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1954.

132 *Yeni Konya*, 21 Mayıs 1954.

133 *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1954.

134 *Yeni Konya*, 18 Mayıs 1954.

135 *Yeni Konya*, 20 Ağustos 1957.

136 *Yeni Meram*, 29 Mayıs 1958.

Demokrat Parti iktidarından önce yapılan yüzme havuzu, hizmete açılmadığından sürekli şikâyet konusu olmaktaydı¹³⁷. Demokrat Parti döneminde Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığı tarafından 130.000 TL bedelle eksiklikleri giderilen yüzme havuzu 5 Temmuz 1958'de Vali ve Beden Terbiyesi Bölge Başkanı Cemil Keleşoğlu tarafından törenle açılmıştır¹³⁸. Törende Irak kültür heyeti de hazır bulunmuştur. Havuz 33 metre boyunda olup derinliği iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım 90 santimetre, ikinci kısım ise 2 metredir. Yıllardır açılması beklenen yüzme havuzu çok büyük ilgi görmüş ve özellikle gençler havuz için sıraya girmiştir¹³⁹.

Sonuç

Cumhuriyet Dönemi'nden itibaren her alanda görülen kalkınma sportif alanda da kendisini göstermiştir. Atatürk'ün spora verdiği önem genç Cumhuriyet'in sportif anlamda yol almasını sağlayan önemli etkenlerden biridir. Demokrat Parti iktidarıyla bu anlayış değişmemiş aksine ülke çapında sporun gelişmesine yönelik önemli adımlar atılmıştır. Türkiye'nin önde gelen kentlerinden olan Konya'da bu gelişmelerden payını almış Cumhuriyet Dönemi'nden itibaren hem sportif faaliyetler hem de tesisler yönünden gelişme kaydetmiştir. Demokrat Parti döneminde çevresindeki diğer illere bakıldığında Konya'nın sportif anlamda Anadolu'nun cazibe merkezlerinden birisi hâline geldiği söylenebilir.

137 *Yeni Meram*, 12 Şubat 1955.

138 Havuzda 28 özel kabin ile 70 kişilik genel bir kabin bulunmaktadır. Havuza giriş ücreti 100 kuruş ile 150 kuruş arasında değişmektedir. *Yeni Konya*, 5 Temmuz 1958.

139 *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1958; *Öz Demokrat Konya*, 6 Temmuz 1958; *Yeni Konya*, 7 Temmuz 1958.

1950’li yıllarda Konya’da Türkiye’nin ilk veledromu yapılmış, 19 Mayıs Stadyumu kapalı tribünlere kavuşmuş, yüzme havuzu faaliyete geçmiş ve kapalı spor salonu inşaatına başlanmıştır. Bu tesisler sayesinde şehirde pek çok bölgesel ve ulusal spor organizasyonları düzenlenmiştir. Şehir kulüpleri ile sporcular bu faaliyetlerde önemli başarılarla imza atmıştır. Spor kulüpleri, sosyal projelerde yer almış ve toplumsal olaylara duyarlı olmuşlardır. Özellikle futbol kulüpleri arasında yapılan dayanışma maçları aslında futbolun bünyesinde sporun toplumsal birlikteliği sağlamasındaki önemini gözler önüne sermektedir. Şehirde düzenlenen sportif faaliyetler genellikle büyük ilgi görmüştür. Bunda halkın eğlenceli vakit geçirme isteğinin yanında TV yayınlarının henüz olmaması da etkilidir. Dolayısıyla spor organizasyonları şehrin sosyal hayatını olumlu yönde etkilemiştir.

Demokrat Parti iktidarında tüm ülkede olduğu gibi Konyalı sporseverler en çok ilgiyi futbola göstermiştir. Bu süre zarfında İdman Yurdu 4, Karagücü 3, Gençlerbirliği, Sümerspor ve Yolspor birer şampiyonluk yaşamıştır. Özellikle döneme damgasını vuran İdman Yurdu, Karagücü ve Gençlerbirliği spor kulüpleri, Konya’da sporun ve sporcunun gelişmesinde itici güç olmuşlardır. Bu dönemde futbolun yanında güreş ve bisiklet dallarının da gelişme gösterdiği Konya’da gerek ulusal gerekse bölgesel faaliyetler başarıyla düzenlenmiştir.

KAYNAKLAR

Arşiv Kaynakları

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA).

BCA, 30.10.0.0/145.36.22.

BCA, 490.1.0.0/2.8.5.

BCA, 490.1.0.0/3.13.16.

BCA, 490.1.0.0/145.36.20.

BCA, 490.1.0.0/1108.45.1.

BCA, 490.1.0.0/1114.66.

BCA, 490.1.0.0/1116.73.1.

BCA, 490.1.0.0/1124.102.1.

Süreli Yayınlar

Babalık

Cumhuriyet

Milliyet

Öz Demokrat Konya

Öğüt

Yeni Konya

Yeni Meram

İstatistikler

1959 *İstatistik Yıllığı*, Yayın No. 380, İstatistik Genel Müdürlüğü, Ankara 1961.

1963 *Türkiye İstatistik Yıllığı*, No. 490, Devlet İstatistik Enstitüsü.

Araştırma ve İnceleme Eserler, Makaleler

Asöcal, Osman, “Konya’da Spor”, *Yeni Meram*, 2 Ekim 1955.

Atabeyoğlu, Cem, “Cumhuriyet Döneminde Spor Politikası”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C 8, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s. 2187-2197.

_____, “Futbol”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C 8, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s. 2198-2218.

_____, “Güreş”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C 8, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s. 2219-2235.

Balkız, Abdullah, “Avusturya Futbol Takımının Gelişi Münasebetiyle”, *Yeni Meram*, 5 Ocak 1955.

Başar, Cezmi, “Konya ve Spor”, *Yeni Meram*, 7 Haziran 1955.

Bülbül, Nail, “Geçmişten Günümüze Konya’da Futbol”, *Konya Kitabı XI*, Damla Ofset, Konya 2008, s. 261-280.

_____, “Genç Takım Maçlarını Niçin ve Nasıl Kaybettik?”, *Yeni Meram*, 4 Ocak 1956.

Dönder, İhsan, “Lig Maçlarının Birinci Devresi Biterken”, *Yeni Konya*, 18 Kasım 1954.

Ergene, Hayri, “İdman Yurdu A ve B Takımları Şampiyon”, *Yeni Konya*, 13 Şubat 1951.

Evin M., Şevket, “Lig Maçlarına Başlanırken”, *Yeni Meram*, 8 Kasım 1953.

Fişek, Kurthan, “Türkiye’de Spor”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C 8, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s. 2176-2186.

Halıcı, Feyzi, “Panaroma”, *Yeni Konya*, 3 Mart 1957.

_____, “İdman Yurdu-G. Birliği Dostluğu”, *Yeni Konya*, 16 Kasım 1957.

_____, “Lig Şampiyonu Gençlerbirliği”, *Yeni Konya*, 31 Ocak 1958.

Kişmir, Celâleddin, “Unuttuğumuz Nokta”, *Yeni Meram*, 21 Nisan 1952.

_____, “Futbol”, *Yeni Konya*, 14 Aralık 1950.

_____, “Veledrom Açılırken”, *Yeni Konya*, 28 Haziran 1950.

Konya İl Yıllığı 1967, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara.

Öztaş, Önal Vasıf, “Sporumuz”, *Yeni Konya*, 2 Eylül 1956.

Sevinç, Kenan, “Lig Maçlarında Takımlarımız”, *Yeni Meram*, 10 Ekim 1955.

Süme, Mehmet-Özsoy, Selami, “Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Bisiklet Sporunu”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 24, 2010, s. 345-360.

Tekmen, Halûk, “Yaşar Doğu Ne Diyor?”, *Yeni Konya*, 20 Mart 1951.

Yıldırım, Bedri, “Spor Davamız ve Kulüpler”, *Yeni Konya*, 19 Ağustos 1951.

Genel Ağ

Atasoy, Hülya, “Spor Tarihine Katkı: Bisiklet Sporuna ve Konya’ya Etkileri”, *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 27, 2022, s. 65-75, <https://www.tarihinpesinde.com/dergimiz/sayi27/04.pdf>, son erişim tarihi: 21.01.2024.

Çakmak, Fevzi, “Türk İdman Cemiyetleri (Türk Spor Kurumu)”, *Atatürk Ansiklopedisi*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/turk-idman-cemiyetleri-turk-spor-kurumu/>, son erişim tarihi: 21.01.2024.

Sarıgözel, Nedim, “Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü”, *Atatürk Ansiklopedisi*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/beden-terbiyesi-genel-mudurlugu/>, son erişim tarihi: 21.01.2024.

<https://www.tff.org/default.aspx?pageID=294> (Erişim Tarihi: 20.02.2024).

<https://www.tff.org/default.aspx?pageID=295> (Erişim Tarihi: 20.02.2024).

<https://tgf.tr/tarih%C3%A7e> (Erişim Tarihi: 20.02.2024).

<https://www.bisiklet.gov.tr/#Tarihce> (Erişim Tarihi: 20.02.2024).

